

NATURPARKPLAN TRYGGEVÆLDE ÅDAL

STRATEGISK UDVIKLINGSPLAN FOR TRYGGEVÆLDE ÅDAL 2025-2030

PROJEKTETS PARTER

Stevns Kommune

Add: Rådhuspladsen 4, 4660 Store Heddinge

Tlf. +45 56 57 57 57

Mail: stevns@stevns.dk

Web: stevns.dk

Kontakt

Naturteam, Teknik og Miljø

naturogvand@stevns.dk

RÅDGIVER

Norrøn A/S

Add: Tagensvej 85F, 1. tv. 2200 København N

Tlf. +45 50 57 87 27

Mail: info@norroen.dk

Web: www.norroen.dk

Kontakt

Poul Højlund, arkitekt MAA, founding partner

Poul@norroen.dk

Tlf. +45 26 28 36 00

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDLEDNING	04
FORORD	04
OVERSIGTSKORT	05
LÆSEVEJLEDNING	06
VISION	09
FORMÅLSERKLÆRING	10
INTRODUKTION TIL UDVIKLINGSPLANEN	12
UDVIKLINGSPLANENS INDHOLD	14
 BAGGRUND OG ANALYSE	 16
ÅDALENS STYRKEPOSITIONER	18
ÅDALENS UDFORDRINGER	20
EN NATURPARK FOR DE MANGE	22
BORGERNES ØNSKER TIL UDVIKLINGEN	24
 INDSATSER - TVÆRGÅENDE	 26
NATUREN SOM RYGRAD	28
IDENTITET	30
 INDSATSER - REKREATIV INFRASTRUKTUR	 32
STIER OG OPHOLD	36
VELKOMSTOMRÅDE	40
FORTÆLLINGER & EVENT	48
RAMME FOR VIDERE SAMARBEJDE	52
FNs VERDENSMÅL	52 a
 BILAG	 53
VISIONSTEKST FRA DEN FRIVILLIGE KOORDINERINGSGRUPPE 'BESKYT ÅDALEN'	54

FORORD

Natur skaber stor værdi for os mennesker. Men skaber vi mennesker også stor værdi for naturen?

Det er i naturen, at vi ofte søger formål vi vores eksistens - det er her, vi finder mulighed for at forstå os selv og opnå en dybere forbindelse med hinanden.

Men naturen lider og er i tilbagegang. Havene stiger, og nedbøren bliver stadig mere uforudsigelig. Naturen - og særligt den enestående og sårbare natur - kræver en særlig indsats.

Pilotnaturpark Ådalen blev en realitet i 2021 og siden har Stevns Kommune arbejdet videre med planerne om at om at udvikle området mod en naturparkstatus.

At være en del af naturen er vigtigt for mange mennesker, både for vores livskvalitet og for vores samhørighed og forståelse af naturen. Derfor vil vi kontinuerligt arbejde for det rekreative og kulturelle i samspil med naturen for at styrke projektet og give det kraft og liv.

Tryggevælde Ådal er et naturområde i Stevns Kommune, som vi gerne vil bevare og udvikle. Dette område oplever betydelige udfordringer, hvor klima- og biodiversitetskrisen udgør en tydelig trussel. Stevns Kommune agter at få sat handling bag den politiske opbakning og vision om at værne om naturen i Tryggevælde Ådal.

Arbejdet med Stevns Klint som UNESCO verdensarv har skabt en stærk og velforankret projektorganisation i den kommunale forvaltning, der i dag besidder både de relevante erfaringer og fagligheder til at indfri målsætningerne i den vigtige opgave, vi nu står overfor i Tryggevælde Ådal.

Der er således et stærkt fundament og afsæt for at kunne løfte opgaven om at sikre og styrke naturen i Tryggevælde Ådal, og samtidig tilgodese de kulturelle og rekreative visioner for et godt liv.

Men vi kan og vil mere med Stevns. Og pilotnaturparkprojektet i Tryggevælde Ådal tegner kommunens prioriterede hovedindsats på naturområdet for de kommende mange år.

Ådalen er allerede i dag udpeget som Natura-2000 område.

Med naturparkprojektet vil Stevns Kommune styrke udpegningsgrundlaget ved at styrke biodiversiteten.

Vi ønsker at etablere et stort og sammenhængende naturområde.

de, der strækker sig fra Køge Bugt i nord til og med Faxe Kommune i syd.

Et stort klima-lavbundsprojekt, som ligger i støbeskeen, vil understøtte naturparkens formål og videre udvikling.

Udviklingsplanen for pilotnaturparken blev skabt med lodsejere og borgere, og danner et solidt fundament for det videre arbejde med at give plads og ro til naturen og samtidigt styrke de rekreative elementer i Tryggevælde Ådal.

Nærværende plan er en revision og opdatering af den oprindelige udviklingsplan.

Stor tak skal lyde for den store opbakning der fortsat er til naturparkprojektet - fra lodsejere, lokale borgere og aktører samt organisationer. Projektet er kun noget i kraft af denne opbakning og tilslutning.

God læselyst!

Med venlig hilsen,

Henning Urban Dam Nielsen,
Borgmester i Stevns kommune

Naturpark Tryggevælde Ådal er geografisk afgænsset til ådalens forløb igennem Stevn Kommune, dvs. en 13,5 km lang strækning fra sammenløbet af Stevn Å og Tryggevælde Å i syd til udløbet ved Odden nord for Strøby Egede. Der er potentiale for på sigt at udvide naturparken til også at omfatte dele af Faxe og Køge kommuner.

LÆSEVEJLEDNING

UDVIKLINGSPLANEN

Denne plan indeholder en række anbefalinger til indsatser for udvikling af natur, identitet og rekreativ infrastruktur i Naturpark Tryggevælde Ådal. Planen er en viderebearbejdning af udviklingsplanen fra *Pilotpark Ådalen*, som blev til i et samarbejde mellem lodsejere og borgere, Stevns Kommunes Udvalg for Plan, Miljø og Teknik (PMT), Forvaltningen for Teknik & Miljø, med NORRØN Arkitekter som projektrådgiver.

Udviklingsplanen blev udviklet i perioden oktober 2022 til december 2023.

VISION OG INTRODUKTION

I dette kapitel beskrives visionen og succeskriterierne for udviklingen af Naturpark Tryggevælde Ådal samt introduktion til arbejdet med udviklingsplanen og dennes indhold.

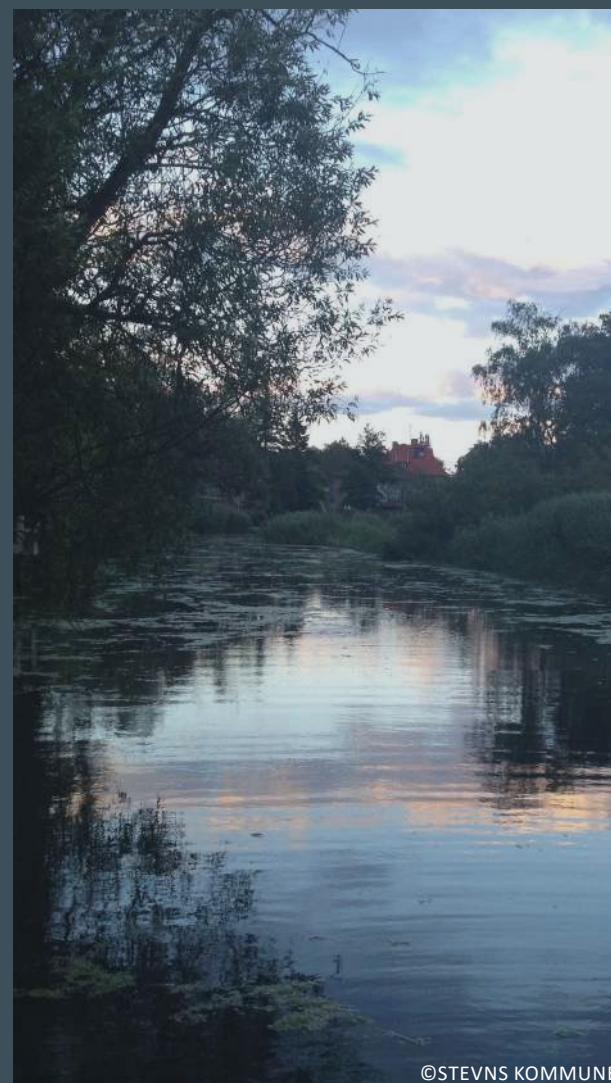
STYRKER OG UDFORDRINGER

Med afsæt i en række bagvedliggende analyser beskrives naturparkens særlige styrkepositioner og udfordringer. Kapitlet rummer også en beskrivelse af borgernes ønsker til den fremtidige udvikling.

INDSATSER - TO TVÆRGÅENDE

Udviklingsplanen rummer anbefalinger til to tværgående indsatser, der skal styrke naturen samt identitetsudviklingen i pilotnaturparken, som danner afsæt for naturparken. Indsatserne er oprindeligt udviklet af projektgruppen.

INDSATSER - TRE REKREATIVE

Indsatskataloget indeholder tre indsatser for rekreativ udvikling i naturparken. Indsatserne er oprindeligt blevet til i samarbejde med arbejdsgrupper bestående af lodsejere og naboer til naturparken. Indsatserne er udviklet af projektgruppen i samarbejde med arbejdsgrupperne.

BILAG

Bilag til udviklingsplanen indeholder bagvedliggende analyser, mødereferater og resultater i arbejdet med pilotnaturparken, som danner afsæt for naturparken. Bilagene rekvireres særskilt.

VISION FOR NATURPARK TRYGGEVÆLDE ÅDAL

”I Naturpark Tryggevælde Ådal er det naturen, der viser vejen. Her er naturen den gavmilde vært, og vi dens omsorgsfulde gæster. Vi arbejder for naturbeskyttelse og nære naturoplevelser med kulturhistorisk vingesus og øje for klima og biodiversitet. Gennem stærke samarbejder sår vi frøene til en styrket natur til glæde for lokale såvel som besøgende, mens frivillighed baner vej for nænsom naturudvikling. I Ådalen genforbindes mennesket med naturen og naturen med mennesket.”

”visionen og succeskriterierne er udviklet med udgangspunkt i inddragelsesprocessen samt i visionen udarbejdet af den frivillige koordineringsgruppe ’Beskyt Ådalen’. Gruppens visionsmateriale kan ses i bilag 5.”

FORMÅLSERKLÆRING

Med afsæt i visionen og med bidrag fra lodsejere og naboer er der udarbejdet en formålserklæring for den fremtidige udvikling. Formålserklæringen stiller skarpt på seks præciserede temaer, som alle tager udgangspunkt i naturen som rygrad for områdets fremtidige udvikling.

FORMÅLSERKLÆRING

SAMMENHÆNGENDE NATUROMRÅDE

- Stevns Kommune ønsker at gøre Naturpark Tryggevælde Ådal til et tværkommunalt samarbejde. Naturparken er et stort, sammenhængende naturområde, og det er geologien og naturen, som tegner en meningsfuld afgrænsning. For naturen kender ikke kommunegrænser, men snor sig fra syd til nord gennem Faxe, Stevns og Køge kommuner.
- Stevns Kommune ønsker at sammentænke kommunens strategi for fælles kystbeskyttelse og kystudvikling af Strøby Egede og Strøby med naturparken. Med dette udgangspunkt tilsigter vi at skabe en rekreativ, modstandsdygtig ådal med endnu mere og bedre natur.

KLIMASIKRET ÅDAL

- Havvandsstigninger og større regnmængder forårsager mere og mere vand i Tryggevælde Ådal. Stevns Kommune vil arbejde for en klimasikret ådal, der tager afsæt i områdets oprindelige hydrologi og knytter projektet til det store kystsikringsarbejde ved Strøby Egede.
- Klimaforandringer medfører at tørvedepoter i engene risikerer at "brænde af" og derved frigive CO₂ fra tørven. Vi ønsker at understøtte arbejdet med at reducere udledningen af CO₂ i engene gennem et omfattende klimalavbundsprojekt i samarbejde med Faxe Kommune.

ENESTÅENDE ARTSRIGDOM

- Naturpark Tryggevælde Ådal rummer en unik kombination af beskyttede Natura-2000 områder med truede naturtyper, dyre- og plantearter. Stevns Kommune ønsker at sikre og fremme den særlige artsrigdom gennem regenerativ udvikling og forvaltning af naturen.
- Rigkær og kombinationen af tørv, kalklag og kildevæld gør ådalen til et regionalt biodiversitetsinteresseområde. Med udviklingsplanen vil Stevns Kommune forbedre forholdene i området og skabe grundlag for større biodiversitet.

LEVENDE KULTURHISTORIE

- Naturparkens unikke kulturlandskab og rige planteliv er resultatet af mere end 1.000 års afgræsning. Området rummer en unik kulturhistorie med adskillige fund fra stenalderens bosteder og bondesamfundets husmandssteder. Vi ønsker at udbrede kendskabet til de lokale kulturværdier gennem stærk formidling.
- Naturpark Tryggevælde Ådal er hjemsted for en lang række sagn og myter samt forfatteren Martin A. Hansens lokalforankrede fortællinger af national betydning. Vi ønsker at understøtte formidlingen af disse fortællinger til områdets gæster.

NÆRVÆRENDE NATUROPLEVELSE

- Naturpark Tryggevælde ådal tilbyder en nærværende naturoplevelse til glæde for lokale og besøgende udefra. Stevns Kommune ønsker at give flere mennesker mulighed for at genforbinde sig med naturen og finde et frirum fra en travl hverdag.
- Med udviklingsplanen vil Stevns Kommune arbejde for at skabe flere stiforbindelser og opholdssteder på tværs og langs åen. Målet er at åbne området for lokale og besøgende, og sikre tilgængelighed for alle mennesker året rundt. Ved at etablere farbare forbindelser og trygge faunapassager tilpasset områdets særlige natur, kan vi styrke forståelsen for områdets værdi og bevarelsen af naturen.

LOKAL FORANKRING OG FAGLIGT FUNDAMENT

- Vi ønsker at udvikle naturparken på et solidt fundament af fagligt kvalificeret viden om områdets natur og geologi samt prioritere små, synlige succeser, der skaber umiddelbare løsninger på forsøgsbasis.
- Stevns Kommunes engagerede lokalsamfund og frivillige kræfter er en styrke, som vi ønsker at aktivere i projektet gennem stærke samarbejder mellem kommune, lodsejere, naboer og interesseorganisationer.

INTRODUKTION TIL UDVIKLINGSPLANEN

NATURPARK TRYGGEVÆLDE ÅDAL

Tryggevælde Ådal er et smukt natur-område på Sjælland. Tryggevælde Å er et ca. 35 km langt vandløb, der strækker sig fra Dalby i Faxe Kommune og til Strøby Egede i Stevns Kommune med et udløb i Køge Bugt. Selve åløbet er lavtliggende med langsomtgående vand og op til 20 meter høje dalskråninger, som stedvist skaber flotte udsyn over ådalen.

Langs åen breder sig engarealer med forekomster af rigkær og surt overdrev, der rummer en rig biodiversitet med en række truede dyre- og plantearter.

Området tiltrækker både lokale og besøgende som kommer for at opleve naturen, landskabet, roen og de lokale fortællinger.

På nationalt plan - og særligt i sjællandsk kontekst - er Tryggevælde Ådal et vigtigt naturbiologisk, kulturhistorisk og geologisk interesseområde.

ANLEDNING TIL HANDLING

I juli 2023 offentliggjorde Miljøstyrelsen de nye Natura 2000-planer samt Vandområdeplaner. Rapporterne viser, at de beskyttede Natura-2000 områder er i fare for at forsvinde. Kommunens klimaplan 2023 viser samtidig, at området som følge af klimaforandringer går en

usikker fremtid i møde med tiltagene risiko for ødelæggende oversvømmelser og stormfloder.

Ådalen risikerer at miste naturværdier af stor national betydning. Samtidig råber borgerne på handling og ønsker politisk vilje til at gøre noget ved udfordringerne.

Drypvis indsatser vil være nyttesløse, og der er brug for en aktuel og relevant helhedsplan for området med fokus på handling. Nærværende udviklingsplan og naturparkprojektet er startskuddet til at tænke i helheder og lave meningsfulde handlinger. Udviklingsplanen vil være afsæt for beslutninger og indsatser til fordel for naturen i området.

Tryggevælde er en del af et natur- og ådalssystem, som rækker ind i Faxe Kommune. Faxe Kommune har tilkendegivet, at de gerne vil se på mulighederne for et fremtidigt samarbejde. Stevns Kommunes forvaltning har løbende haft møder med Faxe Kommunes forvaltning, og set på muligheder for at Faxe Kommune på sigt kan indtræde i naturparkprojektet.

Stevns Kommunes forvaltning vil fortsætte dette arbejde, og fremsætte forslag om indgåelse af samarbejdsaftale med Faxe Kommune, når dette vurderes relevant.

UDVIKLINGSPLANENS ANVENDELSE

Ambitionen er at opnå lokalsamfundets og politikernes opbakning til naturparkens realisering. Udviklingsplanen er et værktøj og fundament for arbejdet med at videreudvikle og realisere en række indsatser, som skal bidrage til at gøre området til en fuldgyltig naturpark.

Med udviklingsplanen får naturparken forvaltning en fælles retning for den fremtidige udvikling.

Udviklingsplanen vil også bruges til at indlede dialog med fonde med henblik på at tiltrække filantropisk finansiering til realisering af de omtalte indsatser i udviklingsplanen.

UDVIKLINGSPLANENS INDHOLD

INDDRAGELSE SOM FUNDAMENT

Inddragelse af lodsejere og naboer er et bærende princip i udviklingsplanens tilblivelse.

Arbejdet omfatter en bred inddragelsesproces af lodsejere, lokale borgere og frivillige kræfter. Processen omfatter bl.a. borgermøder, workshops, lodsejermøder, besigtigelser, udsendelse af offentlige nyhedsbreve og sam-arbejde med frivillige arbejdsgrupper. Dette sikrer en stærkere lokal forankring, lokal viden og legitimitet undervejs i processen.

INDSATSER

Projektgruppen, der blev nedsat under arbejdet for pilotnaturparken, bestod af projekt-medarbejdere fra Stevns Kommune og rådgivere fra NORRØN Arkitekter. I samarbejde med arbejdsgrupper bestående af lokale lodsejere, naboer og borgere blev der udviklet og præciseret 5 anbefalede indsatser for udvikling af området:

- *Naturen som Rygrad:* Stevns Kommune betragter arbejdet med naturen i naturparken som den næste prioriterede hovedindsats i kommunen indenfor natur.
- *Identitet:* Et vigtigt element i naturparkens videre udvikling, er at få tydeliggjort, hvad der er områdets helt særlige DNA, så dette kan indgå som afsæt for den videre udvikling og branding af området.
- *Stiforbindelser og ophold:* Bedre tilgængelighed til og mulighed for, ophold i naturen.
- *Velkomstområde:* Et nyt samlingspunkt for lokalområdet samt en mulig base for naturparkens medarbejdere og naturvejleder.
- *Fortællinger og events:* Tilbud om stærk formidling af områdets natur- og kulturværdier.

BILAG

Udviklingsplanens bagvedliggende analyser, mødereferater og resultater findes som særskilte bilag.

- Bilag 1: Udgør den kontekstuelle analyse som rummer en beskrivelse af området som helhed. Den har skabt grundlag for at udpege de primære styrker, udfordringer og potentialer til inddragelsesprocessen og udgangspunktet for de anbefalede indsatser.
- Bilag 2: Beskriver inddragelsesprocessens forløb og resultater.
- Bilag 3: Udgør en samling af offentlige nyhedsbreve som er blevet udsendt til lokalsamfundet undervejs i arbejdet med udviklingsplanen.
- Bilag 4: Beskriver arbejdsgruppernes bidrag i deres fulde og oprindelige format. Dele af bidragene, som ikke indgår i beskrivelserne af indsatserne, kan findes i dette bilag.
- Bilag 5: Indeholder den oprindelige visionstekst fra den frivillige koordineringsgruppe 'Beskyt Ådalen'.

BAGGRUND OG ANALYSE

ÅDALENS STYRKEPOSITIONER

BEVARINGSVÆRDIG NATUR

Tryggevælde Ådal rummer enestående og bevaringsværdig natur. Især udmærker området sig med sine artsrige enge, rigkær og vådområder, der huser spændende plantearter og et rigt dyre- og fugleliv. Vibefedt og strand-trehage, springfrø og stor vandsalamander, gedder og rimter, rød glente og fiskeørn er alle at finde i området.

Naturparken er et fremragende sted at se på fugle. Der blev i 2022 fundet 1.683 par ynglefugle i Tryggevælde Ådal fordelt på 60 forskellige arter. Det var både "vandfugle" som ænder og blyhøner samt "landfugle" som agerhøne og solsort, men også grønbenede rørhøne og dobbeltbekkasiner, plettet rørvagt og tredækker var at se og høre.

Tryggevælde Ådal er et smukt kludetæppe af større eller mindre engparceller, som fra parcel til parcel kan være meget forskellig. En parcel er afgræsset af køer, og her yngler viber, dobbeltbekkasiner og rødben. Den næste parcel kan være ugræsset med grupper af tagrør og anden høj sumpvegetation, og den huser en tæt bestand af sivsangere, kærangere, rørspurve og gule vipstjerter.

Tilstanden i Tryggevælde Ådal er anderledes i dag end i 1960'erne og tiden før. Naturtyperne i ådalen er nogenlunde de samme i dag, som de var dengang, men det arealmæssige forhold mellem dem er ændret.

I takt med, at der er færre parceller der afgræsses af kreaturer, er der flere parceller, som er tilgroet i høj sumpvegetation. Den høje sumpvegetation gør forholdene for vade-fugle ugunstige, hvorimod det giver ideelle forhold for sangfugle. Det bevirker, at Tryggevælde Ådal huser Danmarks største bestand af "sumpsangere" som sivsanger, kæranger og rørspurv.

For at opretholde biodiversiteten i engene, er afgræsning af afgørende betydning. Tryggevælde Ådals unikke naturtyper og rige planteliv er resultatet af mere end 1.000 års afgræsning.

Tryggevælde Å er hjemsted for en række vanddyr, inklusive insekter, krebsdyr og fisk. Livet under vandoverfladen bidrager til den samlede biodiversitet og understreger områdets betydning som levested for forskellige arter.

RIG KULTURHISTORIE

Pilotnaturpark Ådalen rummer en lang og rig kulturhistorie, der trækker tråde fra fortid til nutid. Der er gjort adskillige fund fra stenalderens bosteder til bondesamfundets husmandssteder.

Hele området er omdrejningspunkt for en lang række lokale sagn og myter om bl.a. Elverfolket og Ellekongen. *Elverhøj*, øst for vejen Hellested-Karise, er en kendt bronzealderhøj, der ifølge lokale sagn er Ellekongens hjem. J. L. Heiberg skrev i 1828 "*Elverhøj*", om elverkongen, og H.C. Andersen skabte i 1845 eventyret "*Elverhøj*" om elverne.

Forfatteren Martin A. Hansen voksede op med Tryggevælde Ådal som sin baghave, og naturen spiller da også en central rolle i mange af hans mesterværker. Tryggevælde Ådal inspirerede bl.a. til bøgerne "*Løgneren*" og "*Tine*".

ENGAGERET LOKALSAMFUND

Stevns Kommune er kendetegnet ved et rigt foreningsliv og et stort lokalt engagement. Borgerne er aktive og engagerede i den lokale udvikling, hvilket bl.a. manifesterer sig via mange lokale, sociale fællesskaber.

De mange lokale fællesskaber og organisationer spænder bredt fra idrætsklubber til kulturgrupper, natur- og miljøinitiativer til velgørende projekter.

De frivillige, der driver disse lokale fællesskaber, investerer tid, energi og lidenskab i at skabe aktiviteter, arrangementer og projekter, der gavner både lodsejere, lokale borgere og området som helhed.

Lokalsamfundet i Stevns Kommune træder aktivt ind i udviklingsprocessen. De deltager i planlægning, bidrager med idéer og arbejder sammen med kommunen og andre interessenter for at sikre, at beslutninger og projekter afspejler deres ønsker og behov for derved at forbedre og styrke deres lokalsamfund.

ÅDALENS UDFORDRINGER

NATURPLEJE

Flere lokale organisationer herunder den nu nedlagte "Foreningen Tryggevælde- og Stevns Ådals Bevarelse" har fremhævet behovet for mere naturpleje i Ådalen. Naturen står overfor tre overordnede udfordringer:

1. Manglende afgræsning

Afgræsning er den bedste metode til at bevare og opretholde engene med rigkær. Det sikrer, at uønskede vækster holdes nede og at der opstår knoldkær til gavn for mange sjældne dyre- og plantearter. Frem til 60'-70'erne blev store dele af ådalen afgræsset af landmændenes kvæg. Men i dag er der kun få kvæghold tilbage i området. Maskinklipning kan være et supplement, men er ikke et effektivt alternativ. Naturparken vil derfor arbejde for at understøtte muligheder for yderligere afgræsning af engene i samarbejde med lodsejere.

2. Oversvømmelser

Når engene i ådalen er oversvømmede, kan de ikke afgræsses. Den manglende afgræsning medfører, at de oversvømmede områder vokser til i tagrør. Erfaring viser, at stopper græsning af rigkær vil området der indenfor få år gro til i rørskov eller høj sødgræs. Tagrørene fjerner tæppet af rødde og stabiliserende græstørv, hvilket betyder, at græssende kreaturer får sværere ved afgræsning.

Vandet i ådalen er meget stillestående, hvilket i stort omfang skyldes landskabets manglende hældning. Det bidrager til at forværre de periodevise oversvømmelser. Dertil kommer *holmerenderne* i engene, som desværre er udgravet alt for store og har mistet deres oprindelige formål.

3. Invasive arter

Ådalen har en udfordring med invasive arter, som potentielt kan fjerne eksistensgrundlaget for mange af de hjemmehørende og truede arter. En kortlægning og monitorering af invasive arter i området vil bidrage til en forståelse for dynamikken i området, så der kan gribes hurtigt ind og de invasive arter kan holdes nede.

KLIMAUDFORDRINGER

Klimaforandringer og de menneskabte påvirkninger gennem tiden har medført, at åen ofte går over sine bredder - særligt i vinterhalvåret, når det regner meget. Desuden gør landsenkning i ådalen og landhævning ved kysten det sværere at få vandet ud af ådalen.

Oversvømmelserne er i de senere år blevet forværret, fordi engene ikke vedligeholdes, vandstanden stiger og nedbøren øges. Oversvømmelserne er til stor gene for både lodsejere og besøgende området. Ifølge Kommunens *Klimahandleplan 2023* viser undersøgelser, at oversvømmelserne forventes at ske oftere i fremtiden som følge af klimaforandringerne.

Klimaforandringerne har desuden ført til stigende havvand og større risiko for stormflod, som vi eksempelvis så det den 20. oktober 2023. Særligt berørt er Strøby Egede i den nordlige del af Naturpark Tryggevælde Ådal, som har brug for sik-ring mod oversvømmelser og stigende havvand. Derfor har Stevns Kommune fået udviklet en samlet strategi kaldet "Fælles kystbeskyttelse og kystudvikling af Strøby Egede og Strøby Ladeplads", der indeholder en lang række analyser og forslag til håndtering af vandet fremover. Naturpark Tryggevælde Ådal vil arbejde for at kystbeskyttelsesprojektet, klimalavbundsprojekt og naturparkprojektet laver parløb i forhold til ambitionerne om at sikre værdier og forholde sig til naturen og dynamikkerne i området.

TILGÆNGELIGHED OG ADFÆRD

Naturparken vil arbejde på at øge tilgængeligheden i området ved udvidelse af eksisterende stier, forbinde borgere og byer sammen på tværs af åen, og samtidig sikre oplysning om, hvor og hvordan man skal begå sig i området.

I dag findes der én eksisterende sti for gående færdsel i Ådalen: Den 7 km lange 'Tryggevældesti', som ligger på den vestlige side af åen. Der er i dag ingen længere stiforbindelser langs med åen på den østlige side.

Stier skaber tilgængelighed og styrer folks færdsel i naturen. Et større og mere sammenhængende stisystem, vil "invitere" flere lokale og besøgende ud i naturen i ådalen og på tværs af åen.

Mange lodsejere og lokale borgere savner desuden klare retningslinjer for, hvor og hvordan folk bør færdes i Ådal. En udvidelse af stisystemer og forbedret formidling kan afhjælpe denne udfordring.

Enkelte steder er der problemer med løse hunde, som skræmmer vildtet og udgør en trussel for jagtinteresserede i området. Her vil skiltning, der synliggør krav om at folk har hund i snor, være en hjælp.

EN PILOTNATURPARK FOR DE MANGE

Naturpark Tryggevælde Ådal er et menneskeskabt koncept i et skønt naturområde. Lokale og besøgende har deres dagligdag i og omkring området. Arbejdet med naturpark vil ske i et fortsat tæt samarbejde med områdets mange aktører.

LODSEJERE

I dag er ejer mange lodsejere større og mindre jordlodder indenfor naturparkens afgræsning.

Lodsejerne er en bred målgruppe, hvoraf en stor del udgøres af landmænd med marker omkring åen. Stevns Kommune ejer stort set ikke noget jord i området.

Flere lodsejere har jagtinteresser, der må tages højde for og prioriteres i den videre udvikling af området.

Mange af lodsejerne har været bosat i området igennem årtier og generationer og har derfor et stort tilhørsforhold til området.

Værdiskabelse

Lodsejerne har en afgørende stemme i naturparkens udvikling. Den private ejendomsret sikrer, at den fysiske udvikling af området sker på 100% frivillig basis og efter aftale med lodsejerne.

Forslag til udviklingsindsatser som indgår i denne udviklingsplan og eventuelt påvirker private jorder må derfor ske med lodsejerens accept og villighed til at deltage.

Samarbejdet og frivilligheden er et stort plus for at kunne udvikle bæredygtige løsninger, som tilgodeser vigtige interesser. Lodsejerne besidder stor viden om området, som vil bidrage til Naturpark Tryggevælde Ådals succes.

NABOER OG LOKALE BORGERE

Gruppen omfatter borgere, som bor og færdes i nærområdet. Naboerne og de lokale borgere er en bred gruppe med store spredning indenfor f.eks. alder, køn, geografi, herkomst og socioøkonomisk baggrund. Befolkningsprognosen for 2022-2033 anslår, at Stevns Kommunes befolkningstal forventes at stige med 2,5%. Det skyldes primært, at der i de kommende år stadig forventes flere tilflyttere end fraflyttere, herunder flere børnefamilier. Samtidig forventes en stigende andel ældre og færre unge i kommunen. Som en naturlig følge heraf ser vi, at der er behov for at forny og gentænke områdets funktion og potentiale.

Værdiskabelse

Lodsejerne, naboerne og de lokale borgere er dem, der forventes at ville færdes i naturparken mest regelmæssigt. Deres accept og engagement er afgørende for at opretholde parkens levedygtighed.

Lokalbefolkningen spiller en væsentlig rolle i at beskytte og benytte området. Desuden fungerer de som øjne og ører i naturparken og kan rapportere om eventuelle problemer med eksempelvis natur og faciliteter.

For naboerne og de lokale borgere kan en velfungerende naturpark skabe værdi i kraft af bedre adgang til naturen, øget livskvalitet, socialt fællesskab og større viden om deres lokalområde. Naturparken kan desuden tiltrække besøgende, hvilket kan stimulere den lokale økonomi og skabe mere beskæftigelse.

LOKALE FÆLLESSKABER OG FRIVILLIGE

Stevns Kommune rummer en række lokale fællesskaber, som i dag benytter området til forskellige aktiviteter. Her kan nævnes landsbyernes borgerforeninger, Martin A. Hansen gruppen, dagplejere og børneinstitutioner, fuglekiggere, hundelufftere, naturplejere, skoler, ridefolket m.fl.

Værdiskabelse

Lokale fællesskaber er en primær målgruppe for udviklingen af naturparken, da de typisk repræsenterer interessegrupper, der har ekspertise, ressourcer og engagement i at støtte op om og passe godt på en naturpark.

De kan bidrage med viden om miljøspørgsmål, være organisatoriske ressourcer til parkens drift, og de kan fungere som vigtige formidlere af information og opbakning til lokalsamfundet.

Ved at engagere lokale fællesskaber kan man sikre, at naturparken bliver en integreret del af lokalsamfundets kultur og aktiviteter. De kan agere ambassadører for Naturpark Tryggevælde Ådal, samt påtage sig ansvar for drift og vedligehold af naturen og faciliteter i området.

Det er vigtigt, at de nuværende aktiviteter og faciliteter, som fællesskaberne benytter i dag, fortsat fastholdes.

SKOLER OG INSTITUTIONER

Skoler, institutioner og dagplejere benytter ofte Naturpark Tryggevælde Ådal.

Værdiskabelse

Naturpark Tryggevælde Ådal kan spille en afgørende rolle i uddannelsen og oplysningen af kommende generationer om naturens betydning og bevarelse. Samtidig kan den bidrage til at øge trivsel og sundhed blandt især børn og unge.

En undersøgelse fra 2018 udarbejdet af Kantar Gallup for Danmarks Naturfredningsforening kaldet "Slip Børnene fri i naturen" viser, at færre børn og unge kommer ud i naturen, og at deres aktionsradius i naturen er drastisk indskrænket i forhold til de muligheder, som deres forældre og bedsteforældre havde. Børn og unge har mindre forståelse for naturen og føler sig i stigende grad afskåret fra den.

Nyere danske studier viser, at læring og aktiviteter i naturen har en lang række positive effekter på børns sundhed, psykosociale trivsel, stressniveau, sociale kompetencer og relationer til kammerater samt hukommelses-, opmærksomheds- og indlæringssevne.

Ved at integrere naturparken i undervisningsprogrammer og i børn og unges dagligdag, kan vi vende udviklingen og give dem mulighed for at opnå de positive effekter og øget trivsel, samtidig med at målgruppen får forståelse for miljøet og kan skabe en dybere forbindelse til naturen.

BESØGENDE

Målgruppen omfatter udefrakommende gæster som besøger naturparken - særligt naturinteresserede, outdoor-entusiaster og motionister.

Værdiskabelse

Ifølge VisitDenmark søger flere ud i naturen og tæt på kysten, når de skal koble fra og holder ferie. Naturparken kan bidrage til, at flere mennesker kommer ud i naturen og får gavn af dens positive indflydelse på trivsel, sundhed og velvære.

Den besøgende kan fungere som øjenvidne og fortaler for naturbeskyttelse og naturbevarelse. Når folk oplever naturparkens unikke karakteristika og skønhed med egne øjne, kan de blive motiveret til at støtte bevaringsindsatsen og endda deltage aktivt som frivillige eller donorer.

Endelig kan besøgende også understøtte lokaløkonomien og skabe grundlag for flere arbejdspladser i nærområdet, hvilket kan gavne både lokalsamfundet og naturparken.

Erfaring fra Tryggevældestenen, der blev etableret fra et par år siden, viser, at udefrakommende gæster opfører sig godt og fornuftigt og denne erfaring er god at bygge videre på i udviklingen af området.

BORGERNES ØNSKER TIL UDVIKLINGEN

NATUREN FØRST

På baggrund af dialog med lodsejere og naboer samt lokale borgere står det klart, at naturen skal stå først i alle fremtidige udviklingsinitiativer. Deres ønsker til udviklingen kan inddeles i tre overordnede kategorier.

På tværs af de mange idéer og ønsker, som blev præsenteret på de forskellige inddragelsesaktiviteter (borgermøder, lodsejermøder, i svar på nyhedsbreve, etc.) er der enighed om, at naturen skal løbe som en rød tråd igennem alle initiativer i Naturpark Tryggevælde ådal.

Man ønsker en samlet plan for anvendelse og pleje af naturen i området.

TILGÆNGELIGHED OG OPHOLD

Inddragelsesprocessen viser, at der er stor interesse for nye stier, overgange og generel tilgængelighed i naturparken.

Forskellige lodsejere og brugere har både sammenfaldende og forskellige fokusområder i relation til tilgængelighed. De kan formuleres i tre nedenstående hovedområder:

- at kunne komme helt tæt på naturen og være "i øjenhøjde" med vandet i Tryggevælde Å.

- at der fortsat bør være områder i naturparken, der er utilgængelige for besøgende for at beskytte naturen og give dyrelivet fred fra menneskelig aktivitet.

- at området på sigt gøres endnu mere tilgængelig for alle brugergrupper, herunder særligt for kørestolsbrugere og forældre med barnevogne.

Et stort ønske fra både lodsejere og brugere er gode opholdssteder og *hotspots* i naturparken. Samtidig ønsker man, at de eksisterende faciliteter, herunder forsamlingshuse, styrkes. Mange håber, at det kan inspirere til anderledes opholds- og aktivitetsmuligheder. Enkelte ønsker at etablere nye overnatningsmuligheder i samklang med naturen.

FORMIDLING OG FORTÆLLINGER

Mange borgere efterspørger stærkere formidling af nuværende og fremtidige kvaliteter i Naturpark Tryggevælde Ådal. Området i og omkring naturparken tilbyder allerede oplevelser for fastboende og besøgende. Og netop de eksisterende muligheder kan udbredes gennem en styrket formidlingsindsats.

Andre udtrykker bekymring for, om naturparken kan overkommunikeres, så for mange besøgende og erhvervsaktører finder vej til området. Ådalen skal først og fremmest være til glæde for de lokale.

Mange ser et potentiale i at dyrke de lokale fortællinger, sagn og myter som kendetegner området. På den måde kan naturparken udvikles til en særegen destination med dybe rødder, som indbyder til langsomme oplevelser og omsorgsfuld udvikling.

Naturparken vil også her arbejde for at styrke de eksisterende ressourcer og tiltag i område

INDSATSER

PROJEKTGRUPPENS ANBEFALING TIL TO TVÆRGÅENDE INDSATSER
- "NATUREN SOM RYGRAD" OG "IDENTITET"

NATUREN SOM RYGRAD

Tryggevælde Ådal er et Natura 2000-område med enge, elle- og askeskov, strandenge og et rigt fugleliv. Særligt forekomsten af de bevaringsværdige naturtyper *rigkær* og *ekstremrigkær*, har betydning for biodiversiteten. Flere steder er de i tilbagegang eller helt forsvundet i Ådalen.

Der er sammenlagt 360 hektar tørveholdige jorder i Tryggevælde Ådal. Området er et af Østsjællands største sammenhængende tørveholdige lavbundsområder og kvalificerer derfor til et statsligt klima-lavbundsprojekt.

Lokale borgere, fugleentusiaster, lystfiskere og besøgende udefra nyder naturen i ådalen og benytter området til gåture, lystfiskeri og fuglekiggeri.

Igennem hele den borgerinvolverende proces i arbejdet med udviklingsplanen, har et gennemgående ønske fra borgere og lodsejere været, at naturen skal være rygraden i Naturpark Tryggevælde Ådal - naturen skal bevares, styrkes og regenereres.

Dette ønske er i tråd med Stevns Kommunes ambitioner for Tryggevælde Ådal. Kommunen betragter restaureringen af naturen og lavbundsarealerne i Tryggevælde Ådal som den næste prioriterede hovedindsats inden for natur.

Det anbefales, at der udarbejdes en plan for udviklingen af et stort sammenhængende naturområde i naturparken. En plan der både tager hånd om de problematikker, der følger af klimaforandringer, der forbedrer Ådalens særlige naturtyper, herunder rigkær og ekstremrigkær, samt afdækker muligheden for et fremtidigt statsligt klima-lavbundsprojekt med en vådgøring af de tørveholdige arealer.

Som led i tilblivelsen af denne udviklingsplan, er Stevns Kommune begyndt at undersøge mulighederne for at udvikle en samlet plan. Naturindsatsen skal udvikles i et tæt samarbejde med områdets lodsejere og baseres på frivillige aftaler. Udvikling og gennemførelse af naturindsatsen kræver ekstern finansiering og afsøgning af fondssamarbejde er påbegyndt i foråret 2023.

IDENTITET

IDENTITETSUDVIKLING

Et vigtigt element i naturparkens videre udvikling er at få tydeliggjort, hvad der er naturparken helt særlige DNA, så dette kan indgå som afsæt for den videre udvikling og branding af området. Dette kan gøres gennem udvikling af en identitet for naturparken.

Identitetsudvikling består af en kernefortælling, der afspejler stedets DNA, og en visuel identitet, der omsætter denne fortælling ind i grafisk materiale. Den bruges ligeledes som retningsgiver for udvikling af naturparkens fysiske infrastruktur.

KERNEFORTÆLLING

Kernefortællingen udvikles med afsæt i en analyse af de stedbundne kvaliteter, hvormed områdets helt særlige DNA kan ekstraheres. Dette omsættes til et navn for naturparken med en tilhørende "tagline", der kort og præcist synliggør, hvad der er det helt særlige ved Naturpark Tryggevælde Ådal, og hvordan den adskiller sig fra andre naturparker.

Kernefortællingen sætter dermed også en retning og et løfte for den videre udvikling af naturparken. Kernefortællingen sætter spot på stedets unikke kvaliteter og kan styrke følelsen af stolthed og tilhørsforhold blandt lokalbefolkningen.

VISUEL IDENTITET

En visuel identitet sætter kernefortællingen ind i et grafisk materiale, der kan bruges til at samle Naturpark Tryggevælde Ådal under et fælles brand og skabe genkendelighed på tværs af forskellige platforme. Den visuelle identitet omfatter logo, typografier, billeder og farvevalg som bruges til udvikling af skilte design, foldere, merchandise, hjemmeside og til brug på sociale medier.

RETNINGSGIVER FOR FYSISK UDVIKLING

Kernefortællingen og den visuelle identitet fungerer som retningsgiver for den efterfølgende fysiske udvikling af naturparkens infrastruktur og faciliteter.

Dermed opnås der overensstemmelse mellem den fortælling naturparken markedsfører sig på, og den fortælling lokale og gæster oplever når de bevæger sig rundt i området.

Derfor anbefaler projektgruppen, at der udarbejdes en identitet for naturparken.

INDSATSER

- ANBEFALING TIL TRE INDSATSER INDEN FOR REKREATIV INFRASTRUKTUR

NATURPARKENS TRE INDSATSER

Dette indsatskatalog rummer tre forslag til udvikling af rekreative faciliteter og oplevelser i Naturpark Tryggevælde Ådal. Indsatserne er udpeget af lodsejere og borgere på borgermødet d. 08.01.2023 om pilotnaturparken, og videreudviklet i samarbejde med arbejdsgrupper i forår, sommer og efterår 2023.

STIER OG OPHOLD

Indsatsen har til formål at etablere en stiforbindelse fra Strøby til Varpelev og forankre den i eksisterende stisystemer. Stiforbindelsen skal tilgængeliggøre særlige steder i naturparken og tilbyde både opholds- og udkigssteder langs ruten. Samtidig vil stisystemet forbinde byerne langs med og på tværs af Tryggevælde Å.

VELKOMSTOMRÅDE

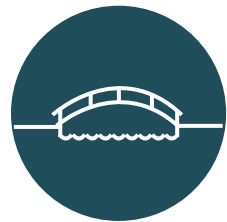
Indsatsen har til formål at skabe ét eller flere velkomstområder, som inviterer lokale og besøgende ind i området. Velkomstområderne tilbyder natur- og kulturformidling om naturparken samt faciliterer de lokale og besøgendes behov i forbindelse med ophold i området.

FORTÆLLINGER & EVENTS

Indsatsen har til formål at aktivere og skabe opmærksomhed omkring de mange lokale sagn og myter, som findes i området. Dette kan eksempelvis ske igennem en række faste og midlertidige formidlingsaktiviteter såsom guidede ture, sociale arrangementer og interaktive podcasts.

STIER OG OPHOLD

INTRODUKTION OG FOKUSOMRÅDER

INTRODUKTION

I naturparken findes i dag den ca. 7 km lange 'Tryggevældestien', som rummer et stort potentiale for videreudvikling, udvidelse og formidling.

Formål

Indsatsen har til formål at imødekomme fire behov, at 1) skabe forbindelse til det eksisterende stisystem 2) skabe mulighed for sløjfe-gåture 3) skabe et stisystem på den østlige side af åen og 4) kunne udvikles med opholdssteder, der beriger naturoplevelsen.

Natur

Stien vil give de lokale borgere og besøgende adgang til og mulighed for at forbinde sig med den unikke natur på begge sider af ådalen.

Derudover vil stiforbindelsen bidrage til at beskytte truede dyre- og plantearter mod forstyrrende menneskelig aktivitet, idet stiforbindelsen udgør en klar afmærkning af, hvor de lokale borgere og besøgende må færdes. Dette er ligeledes af stor betydning for de lodsejere, hvis jorde stisystemet løber henover.

Sundhed

Forskning viser at 30 minutters ophold i naturen har positiv indvirkning på mental og fysisk sundhed og velvære. Ved at forbinde smukke naturområder i naturparken, som ellers ville være svært fremkommelige, muliggør stiforbindelsen, at lokale borgere og besøgende lettere kan komme rundt. For folk med handicap, funktionsnedsættelser eller forældre med barnevogne, kan det være den eneste mulighed for at opleve Pilotnaturpark Ådalen.

Formidling og oplevelser

Stiforbindelsen vil tjene som en naturlig forlængelse af formidlingsindsatsen, som har sit udspring i naturformidlingshuset (Se side 50). Tilknyttet diverse formidlingsindsatser kan stiforbindelsen anvendes i uddannelsesøjemed, og bl.a. udbrede kendskab om naturens sårbarhed.

Dertil kommer, at smukt designede stier kan forbedre den æstetiske oplevelse af naturen og tiltrække besøgende. Gennem stiforbindelser i naturen får man mulighed for at tilegne sig nye spændende oplevelser på en bæredygtig måde, der ikke belaster miljøet.

Langs ruten er der potentiale for at skabe en række opholdssteder og udsigtspunkter, der kan forstærke naturoplevelsen i området. Her kan vandrere tage et hvil og nyde udsigten, eller forsamle sig omkring sociale aktiviteter i naturen.

FOKUSOMRÅDER

TILGÆNGELIGHED

Stiforbindelsen skaber tilgængelighed til naturparken for alle besøgende.

FORMIDLING

Stiforbindelsen skaber et fysisk formidlingsgrundlag for områdets naturværdier og fortællinger.

ANVISNINGER

De besøgende anvises tydeligt, hvor de må færdes og opholde sig.

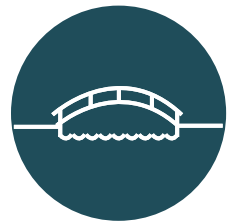
OPHOLD

Opholds- og udsigtspunkter langs ruten beriger naturoplevelsen og øger komforten.

PARKERING

Handicapvenlige parkeringsforhold i nærhed til sti og oplevelsespunkter.

STIER OG OPHOLD INDSATSEN

Arbejdsgruppen foreslår en stiføring, som går fra Strøby mod Varpelev og over på den østlige side af åen til Lille Tårnby, og som knyttes til den eksisterende 'Tryggevejdestien'. Stiforbindelsen suppleres af 5 oplevelsespunkter, som står belyst under afsnittet 'underindsatser'.

- I placeringen af ruten har det været afgørende at tage hensyn til naturen. Det betyder, at der er områder, hvortil der ikke er stier eller anden adgang for besøgende.
- Naturen beskyttes bl.a. ved, at ikke alle stier går langs åen, men ligger oppe i landskabet med de muligheder, det giver for udsigt over området. Stien kan etableres langs vejkanterne, så besøgende ikke skal dele vejen med bilisterne.
- Stiforbindelsen skaber sammenhængende ruter, så det er muligt at gå en eller flere runder.
- Dele af stien skal være tilgængelig for alle, dvs. også folk i kørestol, folk med barnevogne mv. Der er desuden behov for handicapvenlig parkering nær kirken i Strøby.
- Der etableres udvalgte afstikkere fra stien og ned til åen. For enden af disse etableres formidlingspunkter, der formidler om natur, kultur og historie.

- En af de største anker lodsejerne har i forhold til adgang til deres områder, er løsgående hunde. Af hensyn til råvildtet skal hunde derfor være i kort snor. Der kan senere etableres en hundeskov, så hundenes behov for at løbe frit kan tilgodeses.

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

Hensigten med forslaget er at igangsætte dialogen om kommende stiforbindelser og opholdssteder i Naturpark Tryggevej Ådal. Der gøres opmærksom på, at de indtegnede stier er et forslag, som skal drøftes med de berørte lodsejere og myndigheder.

Den private ejendomsret sikrer, at den fysiske udvikling af naturparken sker på 100% frivillig basis. Forslaget til stisystemet og opholdsstedernes placering, har derfor ingen relevans uden lodsejerens accept og villighed til at deltage.

UNDERINDSATSER

STIKVEJ OG PLATFORM

Handicapvenlig stiksti/vej med en platform med formidling ved pumpestationen.

PLATFORM

En platform ved Lammehøj, skaber udsigt til natur og dyreliv.

VADESTED

Vadested med trædesten ved Lammehøj, skaber direkte kontakt til vandet.

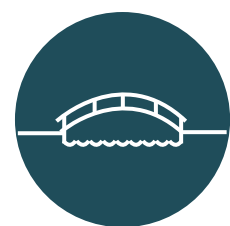
BRO VED STRØBY

En handicapvenlig bro ved Strøby skaber adgang for alle.

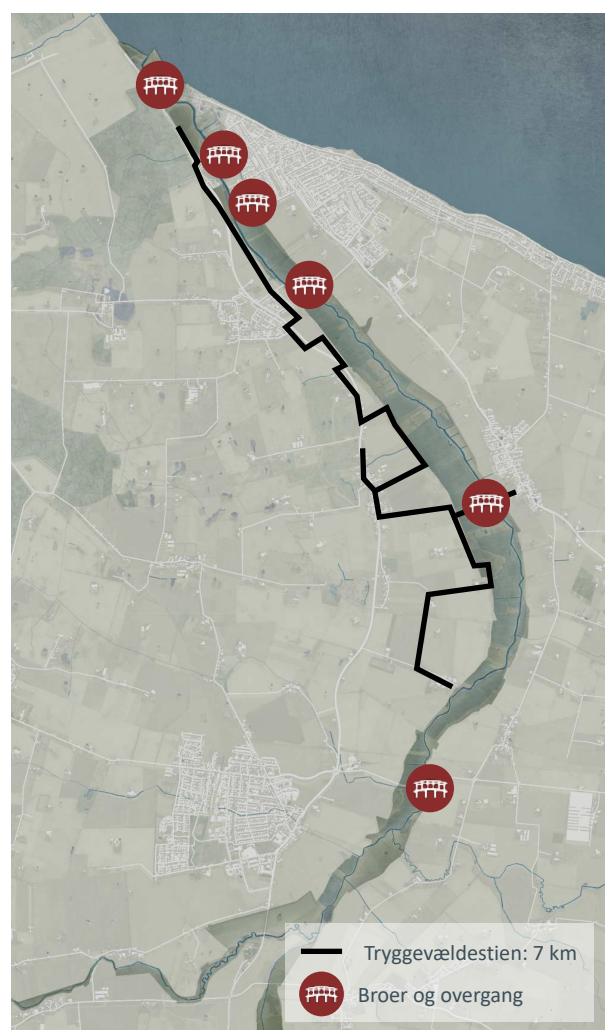
BRO VED TOGBROEN

En handicapvenlig gangbro over Ådalen ved togbroen nær Varpelev.

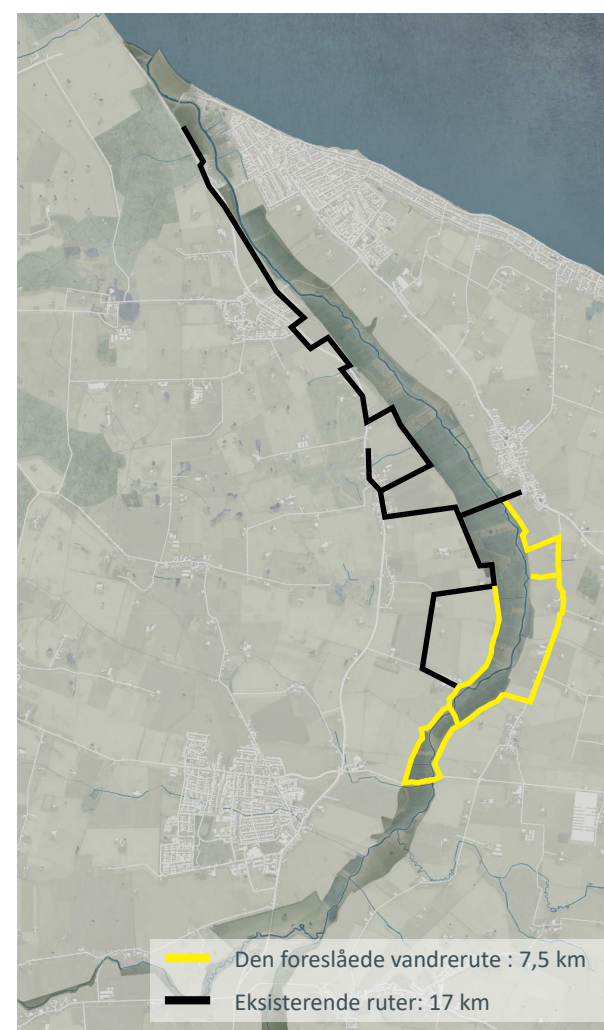
STIER OG OPHOLD

DESIGNPRINCIPPER

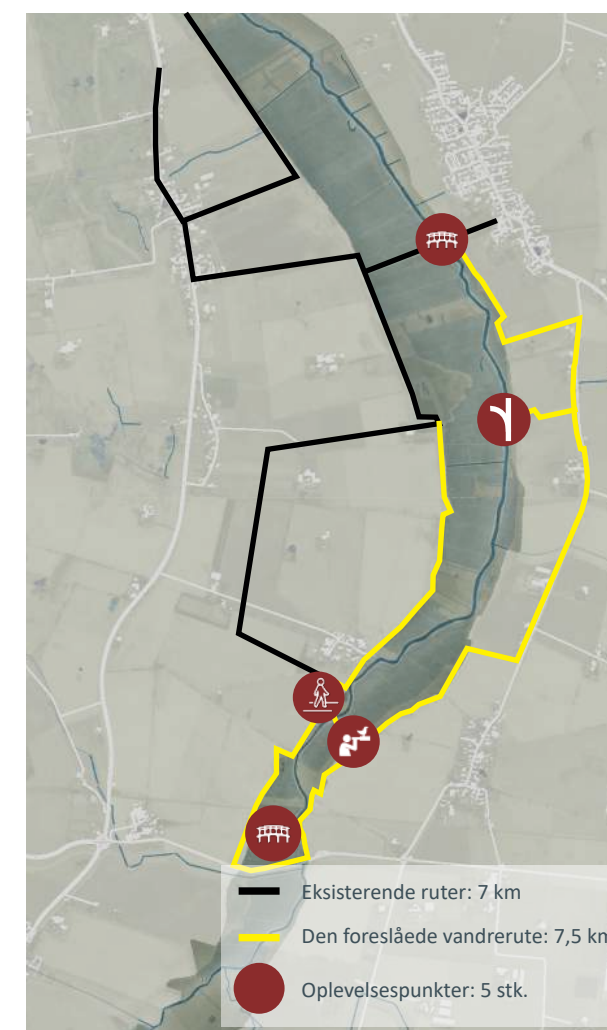
EKSISTERENDE RUTER

Den 7 km lange 'Tryggevældesten' er i dag den eneste større stiforbindelse i Ådalen. Dertil findes 6 overgange i den centrale del af Ådalen.

DEN FORESLÅEDE RUTE

Den foreslåede rute (markeret med sort) er i alt 7,5 km lang. Den går fra Strøby mod Varpelev og over på den anden side af åen til Lille Tårnby. På denne måde skabes der et 'Loop' som gør det muligt at bevæge sig rundt om ådalen.

SÆRLIGE STEDER

Stiforbindelsen tilføjes 5 oplevelsespunkter, som placeres på særligt udvalgte steder. Disse punkter bidrager til formidling og øger tilgængeligheden til naturen.

VELKOMSTOMRÅDE

INTRODUKTION OG FOKUSOMRÅDER

Et velkomstområde i Naturpark Tryggevælde Ådal kan tilbyde flere værdifulde funktioner.

Først og fremmest kan det fungere som et ankomstpunkt til området, der byder besøgende velkommen og guider dem videre ud i den omkringliggende natur. Velkomstområdet vil være åbent for alle besøgende og der vil være information om, hvordan man opfører sig, kommer rundt i naturparken og hvad man kan opleve.

Velkomstområdet bidrager til at øge bevidstheden om og forståelsen for, Ådalens unikke økosystemer, biodiversitet og fortællinger, samt danner ramme om oplevelser og arrangementer.

Velkomstområdet bidrager til at udbrede viden om den naturbevarende indsats.

Anvisninger kan bl.a. sikre, at de besøgende ikke færdes i naturområder, hvor menneskelig aktivitet frarådes, men opholder sig på steder, hvor de ikke forvolder skade på flora og fauna.

Velkomstområdet danner desuden udgangspunkt for foreningsdrevne naturplejeaktiviteter hvor besøgende, skoler og institutioner kan hjælpe til med at regenerere naturen ved at fjerne invasive arter og vedligeholde naturparkens forskellige faciliteter.

Velkomstområdet giver også mulighed for uddannelsesmæssige programmer for skoler og institutioner samt workshops og guidede ture, hvilket kan bidrage til at fremme læring og forståelse for naturen. Her vil en grejbank og aktiviteter i naturen kunne understøtte de uddannelsesmæssige formål og gøre det lettilgængeligt for bl.a. skoleklasser at benytte.

Under mottoet "Brug naturen - så forstår du den bedre - og det du forstår, kommer du til at elske" vil naturparken tilbyde formidling og lokalguidedede ture.

Velkomstområdet vil tjene som et rekreativt mødested, hvor folk kan deltage i sociale arrangementer, nyde naturen og deltage i friluftaktiviteter. På den måde vil huset også kunne understøtte lokale fællesskaber.

Endelig er det et ønske at skabe en fysisk stærk forbindelse mellem Tryggevælde Ådals medarbejder samt naturvejledere og området.

FOKUSOMRÅDER

FORMIDLING

Interaktiv formidling og undervisning i Ådalens naturværdier og fortællinger.

ANVISNINGER

De besøgende anvises tydeligt, hvor de må opholde sig.

NATURVEJLEDNING

Velkomstområdet fungerer som én af kommunens baser for naturvejlederne og naturparkens ansatte.

SOCIALT SAMVÆR

Huset kan skabe en platform for sociale aktiviteter i naturen.

GREJBANK

Et depot kan bruges til opbevaring af redskaber, til at dyrke forskellige former for naturaktiviteter.

TOILETTER OG PARKERING

Der kan opføres offentlige toiletter - også for folk med handicap.

NATURA 2000

SKALA: 1:1000

- 19.000 m² Projektgrunden (kommunalt ejet)
- 250 m² Eksisterende bygning
- Velkomstområde
- Legeplads

VELKOMSTOMRÅDE INDSATSER

INDSATSEN

På baggrund af dialog med arbejdsgruppen, anbefaler projektgruppen at koordinere formidlingsindsatsen på tværs af stisystemer, skiltning, opholdssteder og velkomstområde. Det betyder, at hele naturparken på sigt skal bringes i spil.

I sammenspil vil de forskellige indsatser kunne formidle om naturen - herunder geologi, dyre- og planteliv samt kulturfortællinger.

Indsatsen tager udgangspunkt i de eksisterende barakker ved Strøby Fælle. Strøby har en betydelig fordel ved at være placeret centralt i området og tæt på øvrige indsatser. Herfra vil lokale borgere og besøgende have nem adgang til de forskellige oplevelser og tilbud.

Arbejdsgruppen har også udpeget alternative lokaliteter for velkomstområder, som kan udvikles i forbindelse med fremtidige formidlingsindsatser i naturparken.

En central del af velkomstområdernes opgave er at facilitere sociale arrangementer, herunder foreningsaktiviteter, der specifikt relaterer sig til Naturpark Tryggevejle Ådals formål og arbejde. Det kunne være en "naturplejedag" hvor lokale borgere, skolebørn og besøgende går sammen om at pleje naturen.

I dialogen med arbejdsgruppen blev der desuden stillet forslag om fremtidige overnatningsfaciliteter. Det vil gøre det lettere for lokale borgere og besøgende at opholde sig i naturparken og i længere tid ad gangen.

I et sådant projekt ligger et stort potentiale for lokale kommercielle aktører i forhold til at organisere og drifte. Overnatningsfaciliteterne kan placeres i naturskønne omgivelser, med direkte adgang til naturen, og således være et attraktivt produkt for lokale borgere og besøgende.

Et bærende udviklingsprincip for indsatsen er at aktivere landskabet ved velkomstområderne. På den måde kan formidlingsindsatsen forgrene sig ud i landskabet og der opstår en direkte forbindelse til de oplevelser, som findes i naturparken.

Fælleden ved barakkerne kan eksempelvis benyttes til at formidle om biodiversitet og klima. Man kan også etablere mindre pavilloner i træ, der skaber udsyn til ådalen og inviterer de lokale borgere og besøgende til ophold. På denne måde kan de lokale borgere og besøgende komme forholdsvis tæt på den unikke flora og fauna som findes i naturparken uden risiko for at beskadige den sårbare vilde natur.

UNDERINDSATSER

FORENINGSAKTIVITETER

Velkomstområder kan skabe en platform for diverse foreningsaktiviteter i tilkøbling til naturen.

UDDANNELSESDAG

Velkomstområder kan danne ramme om en uddannelsesdag for skolebørn som skal lære om naturen.

NATURPLEJEDAG

Velkomstområder kan blive udgangspunktet for naturplejeaktiviteter, drevet af lokalbefolkningen.

KULTUR

Velkomstområder kan rumme forskellige kulturarrangementer både sommer og vinter.

INSPIRATIONSFOTOS

Udendørs formidling for børn og unge i naturen omkring velkomstområde.

INSPIRATIONSFOTOS

Opholdssteder omkring velkomstområde kan invitere til ophold og skabe udsyn til Ådalen.

ARBEJDSGRUPPENS FORSLAG TIL NATURFORMIDLINGSHUS

Den frivillige borgerdrevne arbejdsgruppe "Naturformidlingshus" har lavet et stort visionsarbejde, og fokuserer ligeledes på området ved Strøby Fælle. Det foreløbige arbejde kan ses i bilag 4. I det følgende kommer et uddrag af, hvad de gode kræfter i arbejdsgruppen er nået frem til.

INDSATSEN

Overordnet er arbejdsgruppens ønske for Naturpark Tryggevælde Ådal, at hele ådalen bringes i spil. Fra broen ved Hellested (Stevns Å) til åenes udspring ved Køge bugt ved Prambroen.

Tryggevælde Ådal har en bredde, dybde samt tilgængelighed, der kombineret med formidlingspunkterne: Besøgscenter, oplevelsesbro, oplevelseszoner i forskellige størrelser og placeringer, ville kunne formidle naturen, herunder geologi, dyr-/planteliv, kultur-fortællinger og samtidig "bygge bro" mellem befolkningen på de to sider af Tryggevælde Ådal.

FORMIDLINGSPUNKTER

1. Besøgscenter Tryggevælde Ådal. Forslag til beliggenhed ved den tidligere genbrugs-plads Køgevej 4c, 4652 Hårlev.

2. Oplevelsesbro "firbensbroen". Langbro placeres fra punkt bag ved Faksevej-Køgevej i Hårlev og rammer sti ved Maglehøjvej ved Hellested.

3. Oplevelseszoner A, B og C, placeres hensigtsmæssigt i forhold til det der skal formidles og opleves. Arbejdsgruppen har valgt at have 3 typer zoner som vil variere i str. og udbud.

FORMIDLINGSPUNKT 1

Placeringen af Besøgscenter Tryggevælde Ådal i Hårlev Øst er valgt for at give

mulighed for at opføre et besøgscenter, der vil kunne bære de store og mange opgaver, som arbejdsgruppen tænker, vil være ønskelige. Området er kommunalt ejet, og har samtidig stiadgang mod Tryggevælde Ådal og Natura 2000 området.

FORMIDLINGSPUNKT 2

Oplevelsesbro "Firbensbroen" vil visuelt og praktisk formidle om det fredede firben som lever i området. Firbensbroen er en kombination af en sti og langbro over Tryggevælde Ådal. Broen skaber en sikker passage for alle gående samt cyklende fra den ene side og til den anden side af Ådalen.

Placeringen er valgt for at tilgodese og give plads til naturen, borgere, besøgende, samt dem som vil benytte stien ved Tryggevælde Ådal, med start fra besøgscentret i Hårlev, og videre via øvrige sti- og vejnet.

FORMIDLINGSPUNKT 3

Oplevelseszonerne placeres hensigtsmæssigt i forhold til det der skal formidles og opleves. Arbejdsgruppen har valgt at have tre typer af oplevelseszoner som vil variere i størrelse og udbud.

Oplevelseszonerne vil kunne samle og formidle alle de oplevelser samt praktiske behov, der er omkring og i området Tryggevælde Ådal og deraf landsbyerne: Strøby Egede, Strøby, Varpelev, Hellested, Hårlev, Lille Torøje, Stolpehuse, St. Torøje samt Valløby. Disse ni byer samt

flere øvrige på Stevns, vil kunne mærke et øget besøg og synergien af destinationsmålet Naturpark Tryggevælde Ådal. Markering med visuelle ikoner samt tekst og placering på kort.

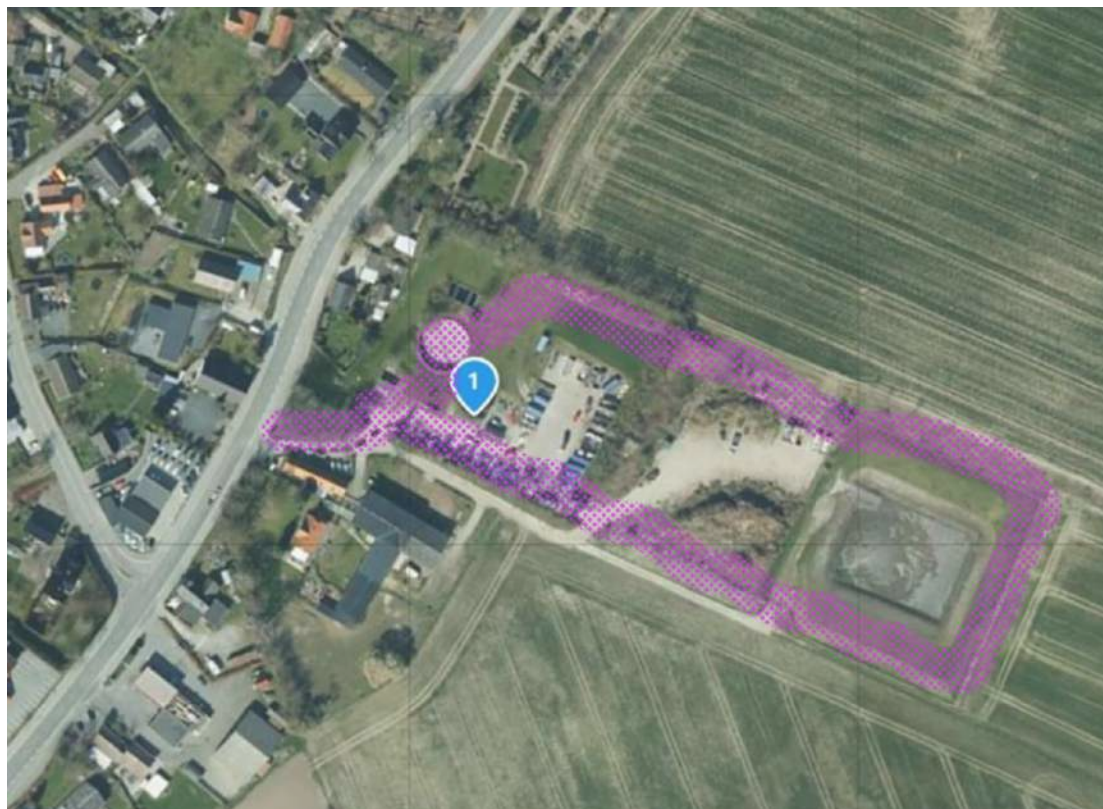
Eksempel på oplevelseszone A:

Strøby Fælle Station, beliggende i Strøby by. Her vil der være mulighed for placering af en pavillon, der kunne indeholde:

- Formidling af området Natura 2000. Specifikt kan formidles om de fredede orkideer mm. Tegning/foto osv.
- Grej - lånemuligheder fra Naturvejleder.
- Naturvejleder tilknyttet.
- Toilet, te-køkken, madpakkehus.

Derudover har området i forvejen følgende elementer:

- To shelters med tilhørende bålsted.
- Formidling om Martin A. Hansen gennem, plancher, mindesten samt placering af hans sted i et træ ved åen hvor han skrev sine beretninger.
- Sti- og bro over ådalen mod vest til fugletårn mm.
- Parkeringsmulighed ved præstegårdens P-plads.
- Mulighed for nedgang/optagning af medbragt kano/kajak/SUP.

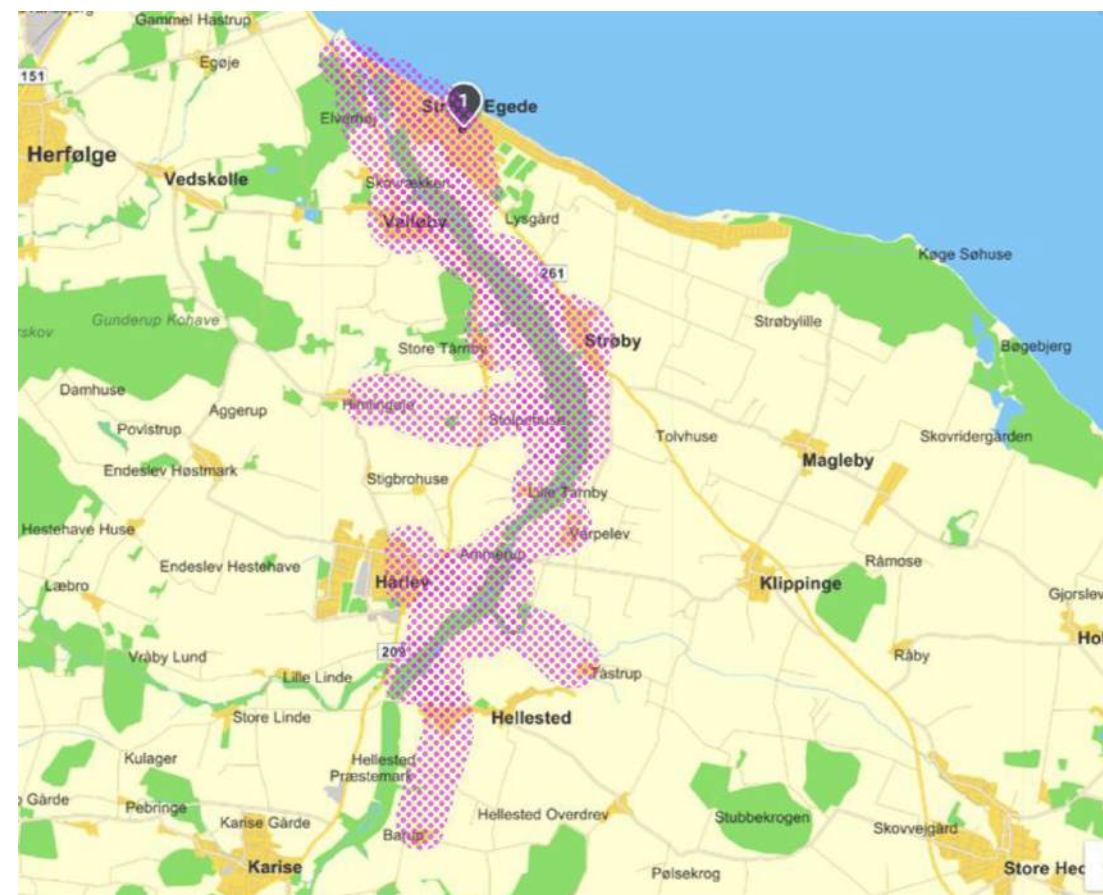
Besøgscenter Tryggevælde Ådal, beliggende ved den tidligere genbrugsplads Køgevej 4c, 4652 Hårlev.

Fra besøgscenteret føres et stiforløb ned til Firbensbroen, der forbinder de to sider af åen.

Den røde markering viser sti- og broføring over Tryggevælde Ådal fra hhv. Hårlev mod Hellested. Den grønne markering viser broføring. Den arkitektoniske form kan være buet, lang eller et helt tredje.

Kort over mulige områder hvor oplevelseszonerne kan indplaceres.

FORTÆLLINGER & EVENTS

INDSATS

Indsatsen har til formål at aktivere og skabe opmærksomhed omkring de mange lokale sagn og myter som findes i naturparken.

Naturpark Tryggevælde Ådalen er et magisk sted, som i følge sagn og myter beboes af en lang række mytiske væsener såsom elvere, naturånder og Ellekongen. Men i takt med oplysningssamfundets udvikling er disse fortællinger gradvist svundet længere og længere væk fra vores bevidsthed.

Det betyder, at området risikerer at fremstå eventyrløst og afmystificeret. De lokale fortællinger repræsenterer en værdifuld immateriel kulturarv, som kan bidrage til at skabe dybere forståelse for områdets unikke historie, karakter og udvikling igennem tiden.

Forfatteren Martin A. Hansen voksede op med Tryggevælde Ådal som sin baghave, og naturen spiller da også en central rolle i mange af hans mesterværker. Danske Digterruter tilbyder allerede i dag en lydvandring med udgangspunkt i Martin A. Hansens forfatterskab.

Formålet med denne indsats er bringe de gamle fortællinger til live i en moderne sammenhæng. Indsatsen har til hensigt at bygge bro mellem mennesket og naturen samt genfortrylle naturparken til glæde for lodsejere, lokale borgere og besøgende.

Indsatsen kan bidrage til at samle borgere både geografisk og historiemæssigt samt stimulere folks nysgerrighed på områdets værdier. Naturpark Tryggevælde Ådals fortællinger kan både komme til udtryk i form af naturvidenskabelige, historiske og folkelige fortællinger:

- Naturvidenskabelige fortællinger om ådalens geologiske skabelsesproces og naturens flora og fauna, bidrager til at udfolde menneskets forståelse for områdets værdier.
- Stærke historiske fortællinger fra bl.a. bronze- og jernalderen giver bedre forståelse for lokalsamfundets udvikling.
- Folkelige fortællinger fra lokalbefolkningen (både nutidige og tidligere generationer) bidrager til at definere den særlige lokale kultur i og omkring naturparken.

Naturpark Tryggevælde Ådals fortællinger kan udmønte sig i en række underindsatser som understøtter social og fysisk aktivitet, hvor mennesker bringes sammen i nærvær.

Fortællingerne kan formidles af dygtige lokale borgere, bl.a. på de særlige steder, som fortællingerne knytter sig til.

Desuden kan de omkringliggende faciliteter såsom forsamlingshusene, børnebiblioteket og Hårlevhallen, bringes i spil. De kan danne ramme om forskellige aktiviteter igennem året, som tilbyder oplevelser for alle.

UNDERINDSATSER

FORTÆLLINGERNES FESTIVAL

En festival der tilbyder kreative workshops, musik, dans, mad og drikke i naturparken over flere dage.

LYDVANDRING

Podcasts med fortællinger om ådalen, som de besøgende kan lytte til, når de færdes i området.

GÅDESPIL OG SKATTEJAGT

Gådespil og skattejagter der formidler om naturparkens fortællinger og værdier.

MAGISKE DAGE

Udklædning, rollespil, historiefortællinger, forestillinger og aktiviteter for familier.

SKILTNING

Skiltning og digital formidling kan udgøre en grundlæggende trædesten for lokale borgere og besøgende, når de udforsker fortællingerne i naturparken.

AKTIV FORMIDLING

Aktiv formidling i naturen og på de særlige steder, der udgør omdrejningspunktet for fortællingerne, kan tilbyde unikke oplevelser i området.

SAMARBEJDER

Samarbejder blandt frivillige lokale, der ønsker at dele deres og områdets fortællinger, kan bidrage til en stærk lokalforankret formidling.

FORTÆLLINGER & EVENTS

Aktiviteter for børn understøtter forståelsen for natur- og kulturværdier i ådalen.

RAMME FOR VIDERE SAMARBEJDE

FREMTIDIGE PROJEKTER HÅNDTERES UD FRA NEDENSTÅENDE
FORESLÅEDE MODEL

FORANKRING OG PROJEKTEJERSKAB

- I denne fase afholdes møder mellem kommunen, lodsejerne og lokale foreninger om projektejerskab, organisation og drift.
- Der kan være mulighed for at indgå aftaler med lokale foreninger og lodsejere om drift og vedligehold af faciliteter. Dette kunne f.eks. være i forbindelse med grejbanker der opbevarer redskaber for lokale foreninger.
- Efterfølgende skal der lægges en overordnet finansieringsplan, forud for konkretiseringen af indsatserne.

KONKRETISERING OG FUNDRAISING

- I denne fase nedsættes en projektgruppe, som udvikler indsatserne yderligere i samarbejde med arbejdsgrupperne.
- Der afholdes løbende møder mellem kommunen, rådgivere, lodsejere, borgere, brugere og foreninger med henblik på at præcisere projektets indhold.
- Lodsejerne vil i denne forbindelse have en afgørende stemme ift. eventuelle tiltag der vedrører deres arealer.
- Efterfølgende indledes en fundraisingproces, hvor der rejses støtte midler til indsatsernes realisering.
- Under udvikling af arkitektprojektet skal der indgås dialog med de berørte myndigheder og ansøges om ændring af arealernes anvendelse.

REALISERING AF INDSATSER

I denne fase realiseres indsatserne. Den endelige anlægsøkonomi fastlægges og godkendes. Indsatserne udbydes til eksempelvis entreprenører, som opfører faciliteterne i tæt samarbejde med projektgruppen og arbejdsgrupperne.

FNs VERDENSMÅL

I Stevns Kommune ønsker vi at understøtte arbejdet med indfrielsen af FNs verdensmål.

Verdensmålene sætter en fælles, global retning for en mere økonomisk, social og bæredygtig udvikling af verden frem mod 2030.

Med *Udviklingsplan Naturpark Tryggevejle Ådal 2025-2030* sætter kommune, borgere og foreninger en fælles retning, der understøtter 2 af verdensmålene.

Bæredygtige byer og lokalsamfund

11. a Positive økonomiske, sociale og miljømæssige forbindelser mellem by, opland og landdistrikter skal støttes ved at styrke den nationale og regionale udviklingsplanlægning.

Livet på land

15.1 Inden 2020 skal der sikres bevarelse, genoprettelse og bæredygtig brug af økosystemer på land og i ferskvand og deres tjenesteydelser, specielt skove, vådområder, bjerge og tørrområder i henhold til forpligtigelser under internationale aftaler.

15.5 Der skal tages omgående og væsentlig handling for at begrænse forringelse af naturlige levesteder, stoppe tab af biodiversitet og, inden 2020, beskytte og forhindre udryddelse af truede arter.

15.8 Inden 2020 skal der introduceres foranstaltninger for at forhindre indførelsen og væsentligt begrænses indvirkningen af invasive arter på land- og i vandøkosystemer, og der skal kontrolleres eller udryddes de prioriterede arter.

BILAG

VISION FOR TRYGGEVÆLDE ÅDAL - AF DEN FRIVILLIGE KOORDINERINGSGRUPPE 'BESKYT ÅDALEN'

”Du lukker øjnene og lytter efter. Hvad er det, du hører? En velkendt lyd, en lyd af forår, en lyd af smittende glæde. Fuglesang. Du åbner øjnene og spejder ind i krattet foran dig. Der sidder den, nattergalen med sin smukke stemme. Kær- og sivsangerne følger sig til koret. En fortryllende polyfoni. Det er tidligt på dagen og solen står stadig lavt på himlen.

Du drejer omkring og skuer ud over ådalen. Landskabet ligger frit foran dig og strækker sig, så langt dit øje rækker. Væk er de tagrør, der tidligere skyggede for det frie udsyn. De holdes nu i skak af køerne, som godmodigt går og græsser på engen. Sikke et luksusliv de har, når du at tænke, før dine øjne søger mod bunden af ådalen. Her bugter åen sig i sine gamle slyngninger, som for nyligt er blevet fritlagt igen. Der er dannet små øer mellem hovedåen og dens slyngninger. På én af øerne har en flok vadefugle slået sig ned i ro og mag. Ådalen er blevet deres unikke, uforstyrrede biotop.

Du er kommet ad kirkestien og begiver dig nu nordpå ad den nyanlagte sti, der løber langs åen. Stien ligger højt nok til, at du trygt kan vandre her på alle årstider. Og det gør du. For i ådalen kommer du tæt på naturen, året rundt. Du mærker en frisk brise på din hud og går rask til for at holde varmen. Du glæder dig til, at det snart bliver sommer. Til at nyde synet af en myriade af sjældne orkideer på engen ned mod åen. Til at opleve den lystige svirren, når vilde bier og sommerfugle fornøjer sig på engen.

Du ånder den forårskølige luft ind, og lader dine tanker vandre i takt med dine skridt. Du går i stå ved tanken om, at mennesket i tusinder af år, generation efter generation, har levet lige her. I aften vil du læse Martin A. Hansens barndomserindringer fra området. En skygge krydser stien foran dine fødder og endnu engang ser du op. Én af ådalens mange rovfugle – det er vist en rød glente – svæver majestætisk hen over engene på jagt efter sit næste bytte.

Du er nået til en lille bro, som fører dig tørskoet over en af åens slyngninger. Da du passerer, kaster du et flygtigt blik ned i det livligt strømmende vand. Under overfladen skimter du konturen af en ørred. Den skal vokse sig stor, inden den drager videre ud i det store Øresund.

Du har stærk fornemmelse af harmoni – både naturen og du selv er kommet i balance her i Tryggevælde Ådal.”

1. HELHEDSTILGANG

a. At betragte og behandle ådalen som et stort, sammenhængende og tvær-kommunalt areal. Trykkevælde og Stevns Ådale snor sig gennem tre kommuner: Stevns, Køge og Faxe. Fra syd til nord.

b. At inkludere ådalen i en kommende Naturnationalpark Øresund, da åen afvander 296km² landjord fra Haslev til Strøby Egede og tilfører betydelige mængder ferskvand til Køge Bugt. Engene har en afgørende funktion i dette forløb ved at optage en del kvælstof fra vandet, før det udledes i havet. Når afgræssede enge oversvømmes, kan de omsætte betydelige mængder af nitrat til frit N₂.

4. KULTURHISTORIE

a. At formidle ådalens kulturhistorie fra stenalderens bosteder op til bondesamfundets husmandssteder. Ådalens unikke kulturlandskab og dertilhørende rige planteliv er resultatet af mere end 1000 års afgræsning.

b. At fortælle om ådalen som digteren Martin A. Hansens "barndomsland".

2. NATURBESKYTTELSE

a. At værne om ådalens enestående geologiske forhold: Ådalens natur er unik, på grund af kombinationen af tørv og kalklag som vandet stiger op igennem.

b. At sikre og fremme den unikke artsrigdom blandt vilde planter og dyr, som er knyttet til rigkæret og har gjort området til Natura2000. Eksempelvis sjældne orkideer som pukkel-læble, sump-hullæbe og gøgeurt.

c. At bremse artstabet, som er forårsaget af tilgroningen af engene, ved at etablere sammenhængende, indhegnede arealer, der kan afgræsses. Med de rette betingelser kan engperlemorsommerfuglen og isblåfuglen måske vende tilbage.

5. MENNESKET I NATUREN

a. At give en eksklusiv naturoplevelse – til både lokale og turister.

b. At 'åbne ådalen op' for besøgende for at skabe forståelse for ådalens værdi og medansvar for beskyttelse af naturen.

c. At give mennesker muligheden for at komme tæt på naturen, finde et frirum og mental ro.

d. At sikre tilgængelighed året rundt. Ådalen er, som udgangspunkt, utilgængelig og "bundløs" – dette udfordrer, hvordan og hvor stier kan placeres, hvis de skal være farbare hele året.

e. At skabe en langtidsholdbar, bæredygtig attraktion.

3. KLIMASIKRING

a. At sikre, at ådalen kan rumme en større mængde vand og genskabe dens oprindelige hydrologi (fritlægge gamle slyngninger, standse dræning og fjerne diger).

b. At understøtte, at kuldioxid kan oplagres i engene og derved reducere CO₂-udledningen, som det er påvist på Elbækengen.

6. UDVIKLINGSPROCESSEN

a. At udvikle på et solidt fundament af kvalificeret faglig viden om ådalens særlige natur og geologi.

b. At gøre brug af det omfattende forarbejde udført i forbindelse med Helhedsplanen (2011).

c. At forankre projektet lokalt gennem dialog, som inddrager flere perspektiver og involverer relevante aktører.

d. At prioritere små synlige succeser og skabe hurtige løsninger på forsøgsbasis.

